

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
ผลิตข้าวซ้อมมือ บ้านโคกอิฐ-โคกโน จังหวัดนราธิวาส

Adoption of the Sufficiency Economy Philosophy to the Management of
Ban Kok It-Kok Nai Farmer Housewife Group Community Enterprise
for Coarse Rice Production, Narathiwat Province

จามจุรี จุลพูล¹ ยุพวดี ศรีสุวรรณ^{1*} ประภัสสร หะยะมิน² ณฤทธิ์ ไทยบุรี³ รัชยา ศิริพันธ์²
Chamchuri Chunphun¹, Yupawadee Sreesuwan^{1*}, Prapassorn Hayamin²,
Narid Thaburi³ and Ratchaya Siriphan²

¹สาขาวิชาการบัญชี และการจัดการ วิทยาลัยเทคนิคนราธิวาส มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส 96000

²สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยเทคนิคนราธิวาส มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส 96000

³สาขาวิชาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนราธิวาส มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ อำเภอรแง จังหวัดนราธิวาส 96130

¹Department of Accounting Technical College Narathiwat, Princess of Naradhiwas University,
Amphoe Muang, Narathiwat Province, 96000, Thailand

²Department of Business Computer, Technical College Narathiwat, Princess of Naradhiwas University,
Amphoe Muang, Narathiwat Province, 96000, Thailand

³Program Agricultural Extension and Development, Naradhiwat College Agricultural and technology,
Princess of Naradhiwas University, Amphoe Rangae, Narathiwat Province, 96130, Thailand

*Corresponding author. e-mail: yupawadee5393@gmail.com

(Received: Feb 11, 2023; Revised: Jan 10, 2024; Accepted: Jan 19, 2024)

บทคัดย่อ

การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชน เป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้เศรษฐกิจฐานรากเข้มแข็ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือบ้านโคกอิฐ-โคกโน จังหวัดนราธิวาส แนวทางส่งเสริมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชน และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ประธานกลุ่มเลขานุการ เจริญฤติก สมาชิกกลุ่ม ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด นักวิชาการ ผู้รับซื้อและผู้บริโภคสินค้าทั้งหมด 20 คน เลือกแบบจำเพาะเจาะจงผู้ที่มีประสบการณ์สามารถเป็นตัวแทนได้ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์แบบบันทึก การสังเกต และแบบสอบถามประเด็นการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัญหาและการดำเนินงาน ได้แก่ บุคลากร การเงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ แนวทางการส่งเสริมกลุ่มด้านบุคลากรต้องจัดให้มีการอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน ด้านการเงินต้องรับการพัฒนาความรู้และทักษะการทำบัญชี ด้านวัสดุอุปกรณ์เน้นวัตถุดิบจากสมาชิกกลุ่มเป็นหลัก ด้านการจัดการต้องวางแผนและกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ผลการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มให้ได้รับการอบรมเพิ่มพูนความรู้และมีทักษะวิชาชีพที่ดี 2) สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการด้านการเงินตามแผนที่วางไว้ 3) วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมาจากครัวเรือนสมาชิกที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน และ 4) การบริหารจัดการกลุ่มเป็นระบบด้วยการวางแผนขับเคลื่อนการดำเนินงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

คำสำคัญ : ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการ วิสาหกิจชุมชน

Abstract

The implementation of the sufficiency economy philosophy to manage community enterprises is another way to strengthen the local economy. Therefore, the research aims to study the problems and operations of the community enterprise of the Ban Kok It-Kok Nai Farmer Housewife Group Community Enterprise for Coarse Rice Production, Narathiwat province. Guidelines for promoting the application of the Sufficiency Economy Philosophy in community enterprise management. And applying the philosophy

of sufficiency economy to the management of community enterprises. Key informants consisted of group chairman, group secretary, treasurer, community leader, product buyers, product consumers, officers of Provincial Agricultural Extension Office, and academics, totaling 20 persons. Choose a specific type that someone with experience can represent. Research instruments consisted of a recording form, observation, in-depth interview, and focus group questionnaire. The data are analyzed using descriptive analysis. The findings from the study revealed that problems and operations were human, finance, material resources, and management. Guidelines for promoting personnel groups must include training seminars and study visits to exchange knowledge about operations. The financial aspect requires the development of knowledge and accounting skills. In terms of materials and equipment, we mainly focus on raw materials from group members. Management must plan and set operational goals systematically. Results of applying the Sufficiency Economy Philosophy: 1) Relevant agencies help promote and support the group to receive training to increase knowledge and have good professional skills. 2) able to apply knowledge about accounting in financial management according to the plan; 3) raw materials used in production come from member households with standard quality; and 4) systematic group management with planning to drive operations according to the set goals.

Keywords: The philosophy of sufficiency economy, Management, Group Community Enterprise

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2565-2569) ยังคงน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ โดยการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ ในระยะของแผนพัฒนาฯ ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักนำทางในการขับเคลื่อนและวางแผนการพัฒนาประเทศ “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานมานานกว่า 30 ปี เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นแนวทางการพัฒนาที่ตั้งบนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรม เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ที่สำคัญจะต้องมี “สติ ปัญญา และความเพียร” ซึ่งจะนำไปสู่ “ความสุข” ในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง ไปสู่เป้าหมายในมิติต่าง ๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอย่างเป็นรูปธรรม Office of the National Economic and Social Development Council (2022) เพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาคุณภาพชุมชน และพัฒนาคุณภาพของสังคมประเทศชาติ เน้นการสร้างเสริมเข้มแข็งของชุมชนโดยเริ่มที่ตนเอง ตลอดจนเสริมสร้างบทบาทของครอบครัวให้สามารถจัดการตนเองเกี่ยวกับความเป็นอยู่ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การปกครองและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีชุมชนเป็นศูนย์กลาง ยึดหลักการพึ่งตนเองและหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวทางระบอบประชาธิปไตย โดยมีการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาต่าง ๆ เพื่อความอยู่ดีมีสุขตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยอาศัยทุนเดิมของประเทศที่มีอยู่ เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ มีภูมิคุ้มกัน และสร้างสมดุลของการพัฒนาให้เกิดขึ้นทุกมิติ ทั้งเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาประเทศให้เกิดการอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืนในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยใช้กลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อน

ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย มีจำนวน 84,486 แห่ง แต่ละแห่งได้มีการส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขึ้นอย่างแพร่หลาย การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนนับว่าเป็นบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เพราะเป็นการพัฒนาระบบการจัดการชุมชนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน การเพิ่มขึ้นของวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดสภาวะการแข่งขันกันเอง Phokanit (2019) แต่มีบางกลุ่มที่เล็งเห็นทางเลือกทางรอดจะต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการ มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูง รวมถึงการนำความรู้จากหลักวิชาการมาพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจนสามารถดำเนินกิจการได้อย่างยั่งยืน ไม่ล่มสลายเหมือนกับหลาย ๆ วิสาหกิจชุมชน

จังหวัดนราธิวาสมีกลุ่มวิสาหกิจเป็นจำนวนมากถึง 630 แห่ง Community Enterprise Register and Information Group (2023) บ้านโคกอิฐ-โคกโน เป็นหมู่บ้านเก่าแก่แห่งหนึ่งของจังหวัดนราธิวาส ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส มีจำนวนประชากรอาศัยอยู่ 22 ครัวเรือน มีพื้นที่ทั้งหมด 6,915 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 1,072 ไร่ สำนักงานเกษตรอำเภอดากใบได้ลงพื้นที่บ้านโคกอิฐ-โคกโน และได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมรายได้ให้กับครอบครัวเกษตรกรด้วยการรวมตัวจากสมาชิกในหมู่บ้านจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวซ้อมมือ จากพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในปี พ.ศ. 2540 ผ่านคำว่า “เศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน” เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้คนไทยและทั่วโลกได้ตั้งสติกติถึงความเหมาะสมในการพัฒนาเศรษฐกิจ และหันมาให้ความสนใจกับแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาภายใต้ชื่อ “เศรษฐกิจพอเพียง” เกี่ยวกับ “ทฤษฎีใหม่” เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยเน้นพัฒนาการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้เศรษฐกิจฐานรากเข้มแข็ง ซึ่งจะช่วยให้การแก้ปัญหาต่าง ๆ ตรงกับความต้องการของประชาชน คุณภาพชีวิตดีขึ้น และการปรับตัวในการดำรงชีพให้สามารถพึ่งตนเองได้เป็นการวางรากฐานที่เข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจประเทศ ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโคกอิฐ-โคกโน จังหวัดนราธิวาสอยู่ในระดับดี เมื่อเทียบกับวิสาหกิจชุมชนประเภทเดียวกัน Community Enterprise Register and Information Group (2023) จึงเป็นเรื่องที่ควรศึกษาและหาคำตอบเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโคกอิฐ-โคกโน จังหวัดนราธิวาส และผลการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโคกอิฐ-โคกโน จังหวัดนราธิวาส เพื่อนำผลการวิจัยที่ค้นพบไปใช้ให้เกิดผลประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือบ้านโคกอิฐ-โคกโน ใน จังหวัดนราธิวาส
2. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือบ้านโคกอิฐ-โคกโน
3. เพื่อประเมินผลการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือบ้านโคกอิฐ-โคกโน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. การวิจัยเรื่อง การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือบ้านโคกอิฐ-โคกโน จังหวัดนราธิวาส เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ประธานกลุ่ม เลขานุการ เจริญยุค จำนวน 3 คน และสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือบ้านโคกอิฐ-โคกโน จำนวน 7 คน ในพื้นที่บ้านโคกอิฐ-โคกโน ตำบลพร่อน อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด จำนวน 2 คน นักวิชาการ จำนวน 3 คน และผู้รับซื้อสินค้าและผู้บริโภคสินค้า จำนวน 4 คน โดยแต่ละกลุ่มจะคัดเลือกตัวแทนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยเลือกจำเพาะเจาะจงผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ที่สามารถเป็นตัวแทนหรือให้ข้อมูลการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 20 คน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดประเด็นหรือแบบคำถามไว้ล่วงหน้า โดยนำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างไปใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในพื้นที่วิจัย โดยการสัมภาษณ์ข้อมูลกายภาพ บริบทและสภาพทั่วไป ข้อมูลด้านความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชน การตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จำนวน 1 คน เพื่อ

ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC : Index of Item Objective Congruence) ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

3.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation observation) เป็นการศึกษาเหตุการณ์โดยใช้การสังเกตสภาพแวดล้อมในชุมชน การดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพของคนในชุมชน การประชุมต่าง ๆ รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และได้มีการบันทึกสิ่งที่พบเห็นไปพร้อม ๆ กัน โดยที่ไม่ได้มุ่งร่วม ทำกิจกรรมต่าง ๆ กับคนในชุมชน เพียงแต่สังเกตเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการพบเห็น เท่านั้น การตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสังเกต โดยนำแบบสังเกตที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสังคม จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จำนวน 1 คน

3.3 จัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวหอมมะลิบ้านโคกอิฐ-โคกใน จังหวัดนราธิวาส โดยให้กลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในพื้นที่วิจัย เสนอความคิดเห็น แลกเปลี่ยนปัญหา และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ร่วมกัน ข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยโดยใช้การจัดการความรู้ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม มาวิเคราะห์จัดหมวดหมู่ตามประเด็นการศึกษาเพื่อให้เข้าใจง่าย นำมาจัดทำข้อสรุปโดยการเชื่อมโยงประเด็นต่าง ๆ และตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นของผลการศึกษา เพื่อประโยชน์ในติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน สามารถนำไปพัฒนาหรือปรับปรุงการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้

4. เก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การสัมภาษณ์ (Interview) ใช้การสัมภาษณ์รายบุคคล โดยลงพื้นที่ บ้านโคกอิฐ-โคกใน ตำบลพร่อน อำเภอดาโต๊ะ จังหัดนราธิวาส ใช้เวลาสัมภาษณ์ช่วงที่ชาวบ้านว่างจากการทำงานประจำ และวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ หลังจากเสร็จภารกิจครบถ้วน การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามแนวทางแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ เพื่อหาคำตอบตามความมุ่งหมาย และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบเพื่อจับประเด็นและนำมาตีความหมายโดยใช้ทฤษฎีและการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึกจากผู้รู้ โดยประเด็นการสัมภาษณ์ ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพของคนในชุมชน การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

4.2 การสังเกต (Observation) ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยลงพื้นที่บ้านโคกอิฐ-โคกใน ตำบลพร่อน อำเภอดาโต๊ะ จังหัดนราธิวาส โดยร่วมทำกิจกรรมสังเกต การดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพของคนในชุมชน การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) วิเคราะห์ข้อมูลไปด้วยพร้อมกันเพื่อวางแผนการเก็บข้อมูลในครั้งต่อไป ถ้าข้อมูลส่วนไหนครบถ้วน ก็จะเปลี่ยนไปเก็บในส่วนอื่น จากนั้นนำข้อมูลทุกประเภทที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกต การจัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วนำมาจัดระบบข้อมูลแยกประเภทข้อมูลตามวัตถุประสงค์จากนั้นจึงประมวลข้อมูลทุกประเภทเข้าด้วยกันเป็นหมวดหมู่และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบในการอธิบาย Chantavanich (2022)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวหอมมะลิบ้านโคกอิฐ-โคกใน สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวหอมมะลิบ้านโคกอิฐ-โคกใน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ ผู้นำกลุ่ม กรรมการ และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่าบ้านโคกอิฐ-โคกใน เป็นหมู่บ้านเก่าแก่แห่งหนึ่งของจังหวัดนราธิวาส ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดาโต๊ะ จังหัดนราธิวาส มีจำนวนประชากรอาศัยอยู่ 22 ครัวเรือน มีพื้นที่ทั้งหมด 6,915 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 1,072 ไร่ พื้นที่เดิมส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นาร้าง สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก ในปี พ.ศ. 2533 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริเข้าไปช่วยเหลือราษฎรปรับปรุงดินในพื้นที่บ้านโคกอิฐ-โคกใน จากดินเปรี้ยวจัดให้สามารถ

ปลูกข้าวได้ และส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมืองหอมกระดังงา จำนวน 461.72 ไร่ การทำการเกษตรประสบผลสำเร็จเป็นอย่างมากทำให้ได้ผลผลิตเพียงพอต่อการบริโภค เกษตรกรบางรายแบ่งผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคภายในครัวเรือนจำหน่ายทั้งแบบปลีกและแบบส่งให้กับร้านค้าทั่วไป และฝากจำหน่ายกับร้านค้าชุมชน แต่ต้องประสบปัญหาราคาจำหน่ายต่ำกว่าราคาตลาด การถูกกดราคาจากการรับซื้อ เกษตรกรขาดความรู้เรื่องการตลาดและการเงินทำให้เสียเปรียบได้ง่าย สุดท้ายเกษตรกรต้องลดจำนวนการผลิตเพื่อแบ่งจำหน่ายเป็นการผลิตเพื่อการบริโภคให้เพียงพอภายในครัวเรือนเท่านั้น

ในปี พ.ศ. 2548 กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่รวมตัวกันเพื่อจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การบริหารกลุ่มมีประธานกรรมการ และสมาชิก จำนวน 20 คน การบริหารกองทุนมาจากกรรมการบริหารกลุ่มเป็นหลัก เน้นความร่วมมือในการทำกิจกรรม เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ เงินกองทุนมาจากการสนับสนุนงบประมาณและปัจจัยการผลิตโดยภาครัฐ ในช่วงแรกการจัดตั้งกลุ่มพบปัญหาว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่มีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ด้านบุคลากร กลุ่มวิสาหกิจชุมชนขาดบุคลากรที่มีทักษะความเชี่ยวชาญในการผลิตข้าวหอมมะลิ เนื่องจากสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่จนถึงผู้สูงอายุ และมีหน้าที่ต้องดูแลครอบครัวทำให้ไม่มีเวลาในการที่เข้าร่วมกิจกรรมนี้ได้อย่างเต็มที่ ส่วนลูก-หลาน ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับการทำงานในองค์กรเป็นหลัก ด้านการเงิน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประสบปัญหาด้านเงินทุนหมุนเวียน เนื่องจากกลุ่มไม่มีการระดมทุนจากสมาชิกเพราะอาชีพหลักของสมาชิกคือ เกษตรกร แต่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กร หน่วยงานภายนอกที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการกับการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทำให้การเงินขาดสภาพคล่องในการบริหารจัดการด้านวัสดุอุปกรณ์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังประสบปัญหาเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ในกลุ่มไม่มีความเหมาะสมในการผลิตเพื่อให้ได้มาตรฐาน วัตถุดิบ หรือทรัพยากรมาผลิตสินค้าไม่เพียงพอ ด้านการจัดการ บุคลากรที่มีทักษะความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านยังคงไม่เพียงพอ การจัดการทางการตลาดมีการประชาสัมพันธ์สินค้าแต่ไม่ค่อยดีนักและไม่ต่อเนื่อง รูปแบบการขายมีเพียงการวางจำหน่ายสินค้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาสและตลาดท้องถิ่น ยังไม่สามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าได้ ซึ่งแนวทางการพัฒนาภาครัฐจำเป็นต้องจัดตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าแบบระยะยาวและมีความมั่นคง ให้ความรู้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการบริหารจัดการ ส่งเสริมความรู้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้รู้จักสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value added) ให้กับสินค้า ช่วยให้เกิดความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้

2. แนวทางการส่งเสริมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวหอมมะลิบ้านโคกอิฐ-โคกใน

จากผลการศึกษาสภาพปัญหาและการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยวิธีการประชุมกลุ่มย่อยที่ประกอบด้วย นักวิจัย นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่ม กรรมการ และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ร่วมกันเสนอแนวทางการขับเคลื่อนบริหารกลุ่มตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สมาชิกสามารถสร้างสมดุลในการทำกิจกรรมกลุ่ม ดังนี้

1) ด้านบุคลากร ส่งเสริมให้กรรมการและสมาชิกกลุ่มได้เข้าร่วมอบรมสัมมนา และศึกษาดูงานชุมชนอื่น ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและกลุ่ม จัดให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน อบรมวิชาชีพและทักษะในการทำงานให้กับสมาชิก มีการนำความรู้ทางวิชาการและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการการผลิตสินค้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ทำให้สมาชิกในกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน มีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันด้วยการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับสมาชิกภายในกลุ่มเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่แทนกันได้ ปลูกฝังให้สมาชิกกลุ่มมีความซื่อสัตย์สุจริตและจิตใจต่อกัน มีความเสียสละไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน คำนึงถึงหลักคุณธรรมในการจ่ายค่าตอบแทนแก่สมาชิก มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาเรียนรู้ให้แก่เยาวชนในชุมชนและสมาชิกในครอบครัว เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2) ด้านการเงิน กรรมการและสมาชิกกลุ่มต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะในการทำบัญชีเพื่อนำความรู้นั้นมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดการวางแผนการเงิน คำนึงถึงต้นทุนการผลิตและมีการใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล เน้นให้สมาชิกตระหนักถึงความประหยัด ความคุ้มค่า ความพอเพียง และพอประมาณตามศักยภาพของตน มีการจ่ายค่าตอบแทนและเงินปันผลให้สมาชิกอย่างมีระบบและเป็นธรรม มีการจัดทำบัญชีการเงินที่ชัดเจนและโปร่งใส มีระบบการชำระเงินหลายรูปแบบเหมาะสมกับความต้องการของลูกค้าและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งช่วยสนับสนุนกิจกรรมทางการตลาดและการเงิน ปลูกฝังให้กลุ่มมีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ให้ความสำคัญกับส่วนรวม คำนึงถึงใจเขาใจเรา สมาชิกอยู่ได้กลุ่มอยู่ได้ และยึดข้อตกลงที่ทำไว้ร่วมกัน

3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ เน้นการใช้วัตถุดิบในการผลิตจากสมาชิกกลุ่มให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด อาศัยแรงงานของสมาชิกกลุ่มเป็นหลัก โดยยึดหลักความพอดี ไม่มากไม่น้อยเกินไป ไม่เบียดเบียนตัวเองและผู้อื่น ผลิตสินค้าตามความต้องการของลูกค้า ให้ความสำคัญกับการศึกษาหาข้อมูลอย่างละเอียดเพื่อประกอบการตัดสินใจในการซื้อวัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์

จากแหล่งอื่นในกรณีที่ต้องรับซื้อวัตถุดิบจากภายนอก โดยเน้นวัตถุดิบที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ประหยัด คุ่มค่า และปลอดภัย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่นำออกสู่ตลาด

4) ด้านการจัดการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนต้องมีการวางแผนและกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานอย่างชัดเจน และเป็นระบบ มีการควบคุมให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้ เน้นให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน กำหนดเป้าหมายและทิศทางของกลุ่ม รวมทั้งมีส่วนร่วมในด้านการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ของกลุ่ม นอกจากนี้ วิสาหกิจชุมชน จะต้องมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีการประชุมทบทวนการทำงานร่วมกันเป็นประจำ มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน รวมทั้งแจ้งให้สมาชิกทราบเพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกเพื่อส่งเสริมการตลาดและการขาย เพิ่มโอกาสทางการตลาดด้วยรูปแบบการขายผ่านระบบออนไลน์ สามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าด้วยการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัยและสะดวกในการซื้อเป็นของฝาก ตลอดจนวางแผนสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์ใหม่โดยการแปรรูปข้าวหอมกระดังงาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า พัฒนาผลิตภัณฑ์และเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3. ผลการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือบ้านโคกอิฐ-โคกใน

จากการประเมินผลการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือบ้านโคกอิฐ-โคกใน โดยการเปรียบเทียบผลระหว่างก่อนและหลังการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ พบว่า

1) ด้านบุคลากร หน่วยงานจากภาครัฐและหน่วยงานภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ได้รับการอบรมเพิ่มพูนความรู้และมีทักษะวิชาชีพที่ดี มีโอกาสเข้าศึกษาดูงานในวิสาหกิจชุมชน จังหวัดใกล้เคียง สามารถนำความรู้มาปรับใช้และถ่ายทอดภูมิปัญญาเรียนรู้ให้แก่สมาชิกในครอบครัวและเยาวชนในชุมชนได้ สมาชิกในกลุ่มเกิดความตระหนักรู้ถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลแบบทางสายกลาง มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สามารถดูแลครอบครัว และสร้างความอบอุ่นให้แก่สมาชิกในครอบครัวได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเองและกลุ่มได้

2) ด้านการเงิน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการนำความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำบัญชี มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการด้านการเงินตามแผนที่วางไว้ โดยคำนึงถึงต้นทุนการผลิตเป็นหลัก มีความรอบคอบ และใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล สมาชิกใช้ชีวิตตั้งอยู่บนพื้นฐานความพอเพียง พอประมาณตามศักยภาพของตน มีการจ่ายค่าตอบแทนให้สมาชิกอย่างมีระบบและเป็นธรรม มีการเพิ่มระบบและช่องทางการชำระเงินหลายรูปแบบเพื่อให้สอดคล้องกับการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเหมาะสมกับความต้องการของลูกค้าในปัจจุบัน ผู้นำกลุ่มและสมาชิกดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น คำนึงถึงส่วนรวม ยึดข้อตกลงที่ทำไว้ร่วมกันเป็นหลักปฏิบัติสำคัญ

3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ วัตถุดิบที่นำมาใช้ในการผลิตส่วนใหญ่มาจากครัวเรือนของสมาชิกในกลุ่ม บางส่วนรับซื้อจากภายนอก คัดเลือกวัตถุดิบที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน แต่ยังคงความคุ้มค่าและราคาที่เหมาะสม มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตสินค้าในปริมาณที่พอตรงตามความต้องการของลูกค้า โดยใช้แรงงานสมาชิกในกลุ่มเป็นหลัก มีการสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับวิสาหกิจชุมชนใกล้เคียง และสร้างพันธมิตรกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

4) ด้านการจัดการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการบริหารจัดการกลุ่มอย่างเป็นระบบด้วยการวางแผนขับเคลื่อนการดำเนินงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยสมาชิกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางของกลุ่ม ช่วยให้ การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตามแผนที่วางไว้ได้สำเร็จ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลโฆสิต สำนักงานเกษตรอำเภอตากใบ เป็นหน่วยงานในพื้นที่เข้ามาสนับสนุนเครื่องสีข้าวที่ทำให้ผลิตได้ปริมาณมาก โดยใช้เวลาน้อย ทำให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ มีการทำการตลาดในหลายรูปแบบ เช่น การขายผ่านระบบออนไลน์ ร้านของฝาก เป็นการขยายตลาดได้กว้างขึ้น ทำให้สมาชิกกลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้นและเป็นการสร้างรายได้ที่มั่นคงให้แก่ตนเองและครอบครัว

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง ผลการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือบ้านโคกอิฐ-โคกใน มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัญหาและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือบ้านโคกอิฐ-โคกใน

สภาพปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน คือ สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านการตลาดและการทำบัญชี ผลผลิตของกลุ่มยังไม่มีรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย ประสบปัญหา การกำหนดราคาสินค้าและการหาช่องทางการจำหน่ายสินค้า เนื่องจากในปัจจุบันการเข้าถึงความรู้ของประชาชนยังไม่ทั่วถึง ยังมีความเหลื่อมล้ำอยู่มากกับประชาชนที่อยู่ตามต่างจังหวัด ไม่มีการแข่งขันที่ทำให้เกิดแรงกระตุ้นให้มีการพัฒนาความรู้ ของประชาชน จึงทำให้สมาชิกภายในกลุ่มยังคงใช้วิธีการเดิม ๆ แนวคิดเดิม ๆ ที่ได้จากภูมิปัญญาพื้นบ้าน ไม่มีการบริหารจัดการ อย่างเป็นระบบภายในกลุ่ม จึงทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือบ้านโคกอิฐ-โคกใน ยังไม่สามารถประสบความสำเร็จได้เท่าที่ควร ซึ่งหากต้องการประสบความสำเร็จ สมาชิกภายในกลุ่มต้องมีการพัฒนาความรู้ให้เท่าทันกับยุคปัจจุบัน มีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการ และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลของสมาชิกภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม วิสาหกิจอื่นๆ เพื่อเพิ่มองค์ความรู้และเพิ่มโอกาสในการดำเนินวิสาหกิจให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ keawkhankrai (2017) ศึกษาทางรอดวิกฤติเศรษฐกิจด้วยแนวทางวิสาหกิจชุมชน พบว่า ด้านการผลิตเป็นการนำทรัพยากร ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นประยุกต์ใช้ให้เกิดการบูรณาการของปัจจัยการผลิต อันประกอบด้วย 1) ที่ดิน 2) แรงงาน 3) ทุน 4) ผู้ประกอบการ สอดคล้องกับ Tangrujikul & Kaisanti (2017) ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจ ชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร บ้านลานไทร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา พบว่า ทางกลุ่มมีการจัดทำแผนการตลาดโดยเฉพาะ มีแผนการขายที่ชัดเจน มีพนักงานขายด้านการตลาด จะทำให้การตลาดขยายได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งส่งเสริมด้านจัดหาช่องทางการ จัดจำหน่ายสินค้าที่เพิ่มขึ้น รวมถึงการโฆษณาและประชาสัมพันธ์สินค้าให้เป็นที่รู้จักผ่านสื่อต่าง ๆ ของชุมชน แต่สมาชิก กลุ่มขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำบัญชี และขาดความรู้ในการถ่ายทอดความรู้ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

2. แนวทางส่งเสริมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือบ้านโคกอิฐ-โคกใน

1) ด้านบุคลากร ส่งเสริมให้กรรมการและสมาชิกได้รับการเข้าร่วมอบรมสัมมนาและศึกษาดูงาน นำความรู้ทาง วิชาการและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการ การผลิตสินค้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ทำให้สมาชิกในกลุ่มเรียนรู้ ร่วมกัน มีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันด้วยการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับสมาชิกภายในกลุ่มเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ แทนกันได้ เนื่องจากในปัจจุบัน สมาชิกในกลุ่มมีเพียงความรู้ความชำนาญเฉพาะในแต่ละด้านที่ตนเองถนัด หรือรอบรู้เพียง ด้านใดด้านหนึ่ง แต่หากสามารถพัฒนาความรู้ในด้านอื่น ๆ ให้แก่สมาชิกแล้ว จะสามารถทำให้สมาชิกสามารถคิดต่อยอด หรือพัฒนากระบวนการปฏิบัติงาน รวมถึงผลิตภัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพ หรือสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่ต่อยอดมาจาก ผลิตภัณฑ์เดิมได้ นอกจากนี้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือบ้านโคกอิฐ-โคกใน ยังมีการปลูกฝังให้สมาชิกในกลุ่มมีความ รับผิดชอบตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในกลุ่ม เพื่อให้สมาชิก สามารถปฏิบัติงานแทนกันได้ สอดคล้องกับ Wisupree (2017) วิสาหกิจชุมชน คือ การประกอบการขนาดเล็กเพื่อการจัดการ “ทุน” โดยชุมชนเพื่อชุมชน ทั้งนี้ใช้ความรู้ภูมิปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ของชุมชนผสมผสานกับความรู้สากล วิสาหกิจ ชุมชนเป็นการรวมกลุ่มกันทำงานโดยคนในชุมชน จำนวนระหว่าง 5-15 คน เรียกว่าขนาดจิ๋ว และ 15 คนขึ้นไปเรียกว่าขนาด เล็ก สมาชิกกลุ่มมีความซื่อสัตย์ ยึดหลักคุณธรรมในการจ่ายค่าตอบแทน โดยยึดหลักความพอประมาณเพื่อเสริมสร้าง ภูมิคุ้มกันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) ด้านการเงิน เน้นความประหยัดคุ้มค่า ไม่ก่อหนี้เพิ่ม มีความพอเพียง พอประมาณ ตามศักยภาพของตนเอง ให้ความระมัดระวัง รอบคอบ และมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีการแบ่งจ่ายเงินลงทุน และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อย่างชัดเจน ให้ความสำคัญ กับส่วนรวม คำนึงถึงใจเขาใจเรา สมาชิกอยู่ได้กลุ่มอยู่ได้และยึดข้อตกลงที่ทำไว้ร่วมกัน สมาชิกกลุ่มคาดหวังเพียงผลกำไร จากการจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน โดยไม่มีความเข้าใจในวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือ บ้านโคกอิฐ-โคกใน เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ไม่ได้มีทุนหรืองบประมาณในการดำเนินการที่สูงมาก ควรที่จะต้องมีความรอบคอบ เป็นอย่างมากในการบริหารจัดการเงินและทรัพยากรภายในกลุ่ม แต่ด้วยการที่สมาชิกในกลุ่มเป็นเพียงชาวบ้านที่ไม่ได้มีความ เข้าใจหลักในการบริหารเท่าที่ควร หรือยังไม่ได้มีความตระหนักถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม จึงทำให้คาดหวังเพียงผลประโยชน์ ที่ตนจะได้จากการรวมกลุ่มเพียงเท่านั้น สอดคล้องกับ Hunnak *et al.* (2020) ศึกษาแนวทางการจัดการวิสาหกิจชุมชน: ศึกษา เฉพาะกรณีศูนย์สาธิตการเกษตร ร้านค้าชุมชน ตำบลท่าเสา อำเภอยะรัง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าการจัดการด้านการเงิน กลุ่มไม่มีหนี้สินเพราะไม่มีการกู้เงินจากสถาบันการเงินหรือขอสินเชื่อจากแหล่งเงินทุนภายนอก และไม่มีการนำเงินไปลงทุน

เนื่องจากต้องการลดความเสี่ยง เมื่อคณะกรรมการของกลุ่มนำเงินไปดำเนินการส่วนใดก็ตามจะมีการสอบถามความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มก่อนตัดสินใจ

3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ เน้นการใช้วัตถุดิบในการผลิตจากสมาชิกกลุ่มให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด อาศัยแรงงานของสมาชิกกลุ่มเป็นหลัก โดยยึดหลักความพอดี สร้างความสมดุลให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เนื่องจาก ในการปฏิบัติงานของสมาชิกภายในกลุ่ม เริ่มต้นการสร้างผลิตภัณฑ์มาจากภูมิปัญญา โดยนำวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่แล้วมาต่อยอด ซึ่งการเข้ามารวมกลุ่มทำให้สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนความรู้และวิธีการปฏิบัติงานให้สามารถใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ตนเองมี นำมาใช้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงในปัจจุบันได้มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ซึ่งง่ายต่อการศึกษาหาข้อมูล จึงควรนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ถึงความคุ้มค่าของวัสดุอุปกรณ์ หรือความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่นำมาใช้ผลิต รวมถึงยังสามารถเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบได้ง่ายกว่า ซึ่งจะทำให้สามารถลดต้นทุนในการผลิตได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ Nithichaianan & Chidchob (2021) กล่าวว่า การพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน กรณีศึกษา : ธุรกิจชุมชน อำเภอเกาะช้าง จังหวัดสุรินทร์ มีวัตถุดิบจากชุมชนของตนเองและเพียงพอต่อการผลิตผลิตภัณฑ์มีคุณภาพได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช) สมาชิกมีประสบการณ์ในการผลิต ผลิตภัณฑ์มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตสินค้าภายใต้ความต้องการของลูกค้า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสนับสนุนให้สมาชิกมีความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามทฤษฎี 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และอยู่ภายใต้เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวางแผนการผลิตเพื่อให้เกิดการประหยัดต้นทุนการผลิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับ Ma-ae *et al.* (2017) พบว่า การบริหารจัดการธุรกิจบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ : กรณีศึกษา หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์ต่อการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนตามทฤษฎี 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ผู้ประกอบการมีความพอประมาณในการเลือกซื้อวัตถุดิบที่ต้องการ และมีเหตุผลในการดำเนินธุรกิจตามขั้นตอน

4) ด้านการจัดการ ดำเนินกิจกรรมกลุ่มตามศักยภาพของตนเอง มีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกที่เข้ามาสนับสนุนในด้านการส่งเสริมการขาย และจัดจำหน่ายสินค้าเพื่อให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ เนื่องจากการบริหารจัดการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวหอมมะลิบ้านโคกอิฐ-โคกโน เป็นการดำเนินงานร่วมกันของสมาชิกหลายคนที่มารวมตัวกัน จึงต้องการบริหารจัดการที่ดี โดยที่ควรจะต้องมีการนำแนวคิดและวิธีการบริหารธุรกิจเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการมากขึ้น เพื่อที่จะสามารถขับเคลื่อนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวหอมมะลิบ้านโคกอิฐ-โคกโน ให้มีการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบระเบียบ และตรงตามแผนที่วางเอาไว้ สอดคล้องกับ Baedcharoen *et al.* (2022) ศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูนพบว่า ปัจจัยด้านการสนับสนุนกลุ่มยังมีความต้องการที่จะได้รับการช่วยเหลือจากแหล่งเงินทุนภายนอก การสนับสนุนที่ทางกลุ่มได้รับเป็นเพียงการสนับสนุนพื้นฐาน ด้านสาธารณูปโภค และการสนับสนุนด้านอุปกรณ์ สอดคล้องกับงานของ Tangrujikul & Kaisanti (2017) ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนหน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมด้านการตลาดสนับสนุนจัดหาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าที่เพิ่มมากขึ้น ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ควรสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า

3. ผลการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวหอมมะลิบ้านโคกอิฐ-โคกโน จังหวัดนราธิวาส

1) ด้านบุคลากร หน่วยงานจากภาครัฐและหน่วยงานภายนอกส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้รับการอบรมเพิ่มพูนความรู้และมีทักษะวิชาชีพที่ดี มีโอกาสเข้าศึกษาดูงาน สามารถนำความรู้มาปรับใช้และถ่ายทอดภูมิปัญญาเรียนรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่มเกิดความตระหนักรู้ถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลแบบทางสายกลาง มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามัคคี รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเองและกลุ่มได้ เนื่องจาก การที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวหอมมะลิบ้านโคกอิฐ-โคกโน ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานต่าง ๆ สามารถที่จะความรู้ที่ได้รับหรือแนวทางที่ได้รับมาต่อยอดการปฏิบัติงาน ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และสามารถที่จะพัฒนาบุคลากรหรือสมาชิกภายในกลุ่ม ให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้ดียิ่งขึ้นด้วย สอดคล้องกับ Phokanit (2019) ได้ศึกษาการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ด้านบุคลากร สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง มีทักษะในการปฏิบัติซึ่ง เรียนรู้ภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาในกระบวนการผลิตสินค้า สมาชิกกลุ่มมีงานทำใกล้บ้าน หรือสามารถนำผลผลิตมาขายให้กับกลุ่ม

2) ด้านการเงิน สมาชิกใช้ชีวิตแบบพอเพียง ดำเนินกิจกรรมกลุ่มตามศักยภาพของตน สมาชิกตระหนักและให้ความสำคัญกับการดำเนินชีวิตแบบทางสายกลางโดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ช่วยให้สมาชิกสามารถปลดหนี้สินได้ เนื่องจาก กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการนำความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำบัญชีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการด้านการเงินตามแผนที่วางไว้ มีความรอบคอบและมีการศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น ก่อนทำการลงทุน รวมถึงมีการให้คำตอบแทนแก่สมาชิกอย่างเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคน ทำให้สมาชิกเกิดรายได้ที่เป็นธรรม และสามารถนำรายได้ไปดำรงชีวิตให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ Mongkolakajornkitti & Apinontteerasakda (2019) ศึกษาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ กลุ่มสหกรณ์ผู้ปลูกกาแฟจังหวัดชุมพร จำกัด พบว่า ด้านการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ การลดค่าสาธารณูปโภคที่เกินความจำเป็น เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำ ค่าโทรศัพท์ เป็นต้น การส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเพื่อจัดอบรมการผลิตสินค้าเพื่อใช้อุปโภคบริโภคเองในครัวเรือน เช่น น้ายาล้างจาน แชมพู เป็นต้น

3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ วัตถุดิบที่นำมาใช้ในการผลิตส่วนใหญ่มาจากครัวเรือนของสมาชิกในกลุ่ม บางส่วนรับซื้อจากภายนอก คัดเลือกวัตถุดิบที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน แต่ยังคงความคุ้มค่าและราคาที่เหมาะสม มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตสินค้าในปริมาณที่พอดีตรงตามความต้องการของลูกค้า โดยใช้แรงงานสมาชิกในกลุ่มเป็นหลัก มีการสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับวิสาหกิจชุมชนใกล้เคียง และสร้างพันธมิตรกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสามารถที่จะเชื่อมต่อการสื่อสารของแต่ละหน่วยงานเข้าด้วยกัน ซึ่งนอกจากจะสามารถทำให้การปฏิบัติงานร่วมกันภายในกลุ่มมีประสิทธิภาพมากขึ้นแล้ว ยังจะสามารถปฏิบัติงานร่วมกันกับกลุ่มวิสาหกิจอื่น ๆ ได้อีกด้วย ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และมีการซื้อขายแลกเปลี่ยนวัตถุดิบกันได้ในราคาที่ถูกลง ทำให้ต้นทุนของวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการผลิตถูกลงด้วย สอดคล้องกับ Baedcharoen *et al.* (2022) ศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเป็นวัตถุดิบในชุมชนเป็นหลัก มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนวางแผนไว้ และสอดคล้องกับ Nithichaianan & Chidchob (2021) ศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนกรณีศึกษา: ธุรกิจชุมชน อำเภอเกาะช้าง จังหวัดสุรินทร์ จุดแข็งของธุรกิจชุมชน มีวัตถุดิบของตนเองและเพียงพอต่อการผลิต ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เป็นผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น สมาชิกมีประสบการณ์ มีการร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบต่อกัน

4) ด้านการจัดการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการบริหารจัดการกลุ่มอย่างเป็นระบบด้วยการวางแผนขับเคลื่อนการดำเนินงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยสมาชิกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางของกลุ่ม ช่วยให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตามแผนที่วางไว้ได้สำเร็จ เนื่องจาก การที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวหอมมะลิบ้านโคกอิฐ-โคกโน ได้มีการนำแนวทางการบริหารจัดการมาใช้ในการบริหารมากยิ่งขึ้น ทำให้การจัดการภายในกลุ่มมีรูปแบบ แบบแผน และมีแนวทางที่ชัดเจน มีการกำหนดเป้าหมายและลำดับขั้นการทำงานที่เหมาะสมกับกลุ่ม ทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงมีการปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการตามความเหมาะสมเฉพาะของแต่ละส่วนงานความรับผิดชอบภายในกลุ่ม ทำให้รับทราบถึงปัญหาและหาแนวทางการแก้ไขและป้องกันได้ทันที่ ทำให้ได้ผลจากการบริหารจัดการกลุ่มได้ดีขึ้น สอดคล้องกับ Boonniyom & Sathirad (2019) ที่ได้กล่าวถึงการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชนสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดพิจิตร และจังหวัดสุโขทัยพบว่า การดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเกิดขึ้นจากการรวมตัวกันแบบไม่เป็นทางการ มีการผลิตร่วมกันและแยกกันผลิต เน้นตลาดในชุมชนและขยายตลาดด้านนอก มีการระดมเงินทุนจากสมาชิกและจากสถาบันทางการเงิน การออกแบบบรรจุภัณฑ์เน้นเรียบง่ายและสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ท้องถิ่น มีการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นและเน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น กำหนดราคาผลิตภัณฑ์ให้มีความเหมาะสม มีทุนทางสังคมซึ่งสามารถนำมาต่อยอดสู่เศรษฐกิจได้

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สภาพปัญหาและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวหอมมะลิบ้านโคกอิฐ-โคกโน จังหวัดนราธิวาสที่พบ ได้แก่ ด้านบุคลากร การเงิน วัสดุอุปกรณ์ การจัดการ แนวทางการส่งเสริมกลุ่มด้านการพัฒนาบุคลากร

จัดให้มีการอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน ด้านการเงินต้องรับการพัฒนาความรู้ และทักษะการทำบัญชี ด้านวัสดุอุปกรณ์เน้นวัตถุดิบที่มาจากสมาชิกกลุ่มเป็นหลัก ด้านการจัดการต้องวางแผนและกำหนด เป้าหมายการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ วิสาหกิจชุมชนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ โดยได้รับการส่งเสริม และสนับสนุนกลุ่มให้มีการอบรมเพิ่มพูนความรู้และทักษะวิชาชีพที่ดีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำความรู้ที่ได้มา ประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการตามแผนที่วางไว้ จัดการกลุ่มเป็นระบบด้วยการวางแผนขับเคลื่อนการดำเนินงานตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้

หน่วยงานในพื้นที่ควรมีส่วนสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงาน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลโฆสิต ควรกำหนดนโยบายที่เป็นรูปธรรมลงในแผนพัฒนาในการสนับสนุนส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พร้อมทั้งติดตามการทำงาน อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ร่วมกันในการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาสควรเป็นสื่อกลาง เพื่อจัดหากองทุน ดอกเบี้ยต่ำให้กับวิสาหกิจชุมชนขนาดเล็กที่มีเงินทุนน้อย สามารถพัฒนาต่อยอดเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้ สำนักงานเกษตรอำเภอตากใบต้องสนับสนุนให้ผู้ประกอบวิสาหกิจชุมชนได้พัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการตลาด การโฆษณาและประชาสัมพันธ์สินค้า โดยผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ด้วยการฝึกอบรม การสร้างเว็บไซต์โดยใช้ แอปพลิเคชันสำเร็จรูปที่มีให้ใช้ฟรี

เอกสารอ้างอิง

- Baedcharoen, I., Aksornatap, A. & Jatuprayoon, C. (2022). Success factors of managing the Gold Color Longan Flesh Processing Community Enterprise Management in Ban Thi sub-district, Ban Thi, Lamphun province. *Payap University Journal*, 32(2), 82-98. (in Thai)
- Boonniyom, P. & Sathirad, K. (2019). Development and promotion of community enterprise potential to the creative economy in accordance with sufficiency economy philosophy in Kamphaeng Phet, Phichit, and Sukhothai. *Journal of Mani Chettha Ram Wat Chommani*, 2(1), 34-45. (in Thai)
- Chantavanich, S. (2022). *Analysis in qualitative research* (9th Ed.). Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Community Enterprise Register and Information Group. (2023). Community Enterprise Information Report Community Enterprise Promotion Division [Online]. Retrieved April 20, 2013, from: <https://smce.doae.go.th/ProductCategory/SmceCategory>. (in Thai)
- Hunnak, C., Montriwat, P. & Katekao, V. (2020). Guidelines for community enterprise management: A case study of agricultural demonstration center of community shop at Tha Sao sub district, Sai Yok district, Kanchanaburi province. *Journal of Thai Ombudsman*, 13(2), 21-53. (in Thai)
- Keawkhankrai, T. (2017). Survive the economic crisis by implementing community enterprise. *Academic Journal of Buriram Rajabhat University*, 9(2), 33-50. (in Thai)
- Ma-ae, K., Devata, A. & Aphithawinvasu, N. (2017). Community business management based on sufficiency economy philosophy according to the royal Initiative: A case study of One Tambon One Product, Mae Tha district, Lamphun province. *Journal of Management and Marketing*, 4(2), 143-157. (in Thai)
- Mongkolkajornkitti, I. & Apinontteerasakda, A. (2019). The development a potential and production system of network community enterprise for organic way of Chaiyaphum. *Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus*, 6(2), 169-181. (in Thai)
- Nithichaianan, N. & Chidchob, T. (2021). The guidance to develop capabilities and competitiveness of community businesses to support community economies toward stability and sustainability: A case study of community businesses in Kap Choeng district, Surin province. *Research and Development Journal Loei Rajabhat University*, 17(59), 84-92. (in Thai)

- Tangrujikul, T. & Kaisanti, K. (2017). Potential development of community enterprise Baan-Lansai women farm group, Namom district, Songkhla province. *The 8th Hatyai National and International Conference*, June 22, 2017. Songkhla: Hatyai University. (in Thai)
- Wisuppee, W. (2017). Local community roles and driving towards Thailand model 4.0. Bangkok: Learning Institute For Everyone. (in Thai)